

LA REVISTA

SUMARI:

Dues generacions, *per Joàn Puig i Ferrater*.—Catalunya davant la guerra europea, Opinions de *Ramón Coll i Rodés* i *Claudi Ametlla*.—Clàssics llatins, A una àmfora, *trad. de Xavier Carbó i Maimí*.—Poesia catalana, Plenitut, *per Fidel Riu i Dalmau*.—Moralitats i pretextos, *per J. M. López-Picó*.—Meditacions sobre la Arquitectura, *per Joaquim Folch i Torres*.—Exposició d'hivern i primavera, *per Romà Jori*.—Lletres: «Mossen Jacinto Verdaguer», de Valeri Serra Baldú, *per Joaquim Folguera*. «Gramàtica elemental de la llengua valenciana», de Ll. Fullana Mira, *per P. Barnils*.—Teatre i Moral, *per J. Farràn i Mayoral*.—Dietari espiritual.

BARCELONA

MCMXVI

Núm. XVIII

ANY II

SUMARI DEL NUMERO 17

Les renaixences nacionals, per *A. Rovira i Virgili*.—Les conciències nacionals i la gran guerra; Les dues ànimes de Itàlia. per *G. A. Borgese*, trad. per *P. E.*—El Poeta Serè, per *J. Farràn i Mayoral*.—Poetes francesos: Paul Claudel, trad. *J. M. López-Picó*.—Poesia catalana: Abril, Ecloga, per *Francesc Sitjà*.—Meditacions sobre l'Arquitectura, per *Joaquim Folch i Torres*.—Lletres: Introducció a la Vida Devota de Sant Francesc de Sales, versió catalana de *Frederic Clascar*, *Pvre.*—El Mal Caçador, per *J. M. de Sagarra*, per *Carles Riba*.—Dietari Espiritual.

LLIBRES RECENTS

RAMÓN RUCABADO

**ELS EDITORS I LA
LLIBERTAT DE L'ART**

Publicacions de "La Revista"

Preu: Una pesseta

JOAQUÍN MONTANER

POEMAS INMEDIATOS

Portada d'APA

Preu: Tres pessetes

JOAN ARÚS

NOVES CANÇONS

Portada de Josep Obiols

Preu: Dues pessetes

CARLES SOLDEVILA

PLASENTERIES

Societat Catalana d'Edicions

Preu: Dues pessetes i mitja

JOSEP M. DE SAGARRA

EL MAL CAÇADOR

POEMA

Il·lustracions de Joan Mirambell

Preu: Set pessetes

J. M. LÓPEZ-PICÓ

OP. VII

PARAVLES

POESIES

Preu: Dues pessetes

ALEXANDRE PLANA

SOL EN EL LLINDAR

POESIES

Societat Catalana d'Edicions

Preu: Tres pessetes

JOAQUIM FOLGUERA

POEMES DE NEGUIT

Portada de Josep Aragay

Preu: Tres pessetes

LA REVISTA

ANY II.
NUM. XVIII

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL
ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613 - BAIXOS
Suscripció trimestral, 1 pta. — Número solt, 20 cénts.

JUNY 30
1916

DUES GENERACIONS

I

JORDI

Estic content d'haver-us trobat després de tant temps de no veure-us. ¿Me permeteu que us acompanyi?

FRANCESC

De bona gana. Jo us ho anava a demanar, si no teníeu pressa.

JORDI

Cap pressa. Segurament que la mateixa intenció ens haurà portat aquí dalt a vós i a mi.

FRANCESC

Fer un passeig per aquestes muntanyes, respirar bons aires...

JORDI

Veure nostra bella ciutat a baix, com creix, cada dia més forta i formosa.

FRANCESC

Jo hi pujo molts dies i espero la encesa de llums. Es un espectacle bellíssim. Allavors Barcelona sembla una reina enjoiada; la tremolor de milers de llums sembla un guspireig de brillants, un titil·leig d'estrelles.

JORDI

Jo també pujo sovint a aquesta serra.

Es bell i recomfortador, des d'aquesta altura, somniar en l'avenir de la nostra ciutat, de la nostra patria.

FRANCESC

I hom reposa enterament, còs i esperit.

JORDI

¿Trebal·leu molt ara, Francesc?

FRANCESC

No tant com vós, amic. Altrament, és un treball silenciós el meu.

JORDI

Massa silenciós, em sembla.

FRANCESC

¿Què voleu dir?

JORDI

Si verament trebal·leu, i no en dubto, car no comprenc que el vostre esperit pugui restar inactiu, jo no m'explico el vostre silenci més que d'una manera que no m'atraveixó a dir-vos.

FRANCESC

Us prego que em digueu el vostre pensament amb tota franquesa.

JORDI

Sia, ja que ho voleu. Jo veig en vostre silenci una mena d'egoisme.

FRANCESC

Me sembla que us erreu.

JORDI

No us atreviu a negar-ho decididament. Altrament, el vostre somris us traeix. Hi ha distintes menes d'egoisme, ja ho sabeu. Hi ha un egoisme baix, esquerp, sorrut de l'home que rebutja tot allò que no és de profit immediat per a la seva persona. Hi ha un egoisme menys viu, que és una mena de negligència, de desinterès per a les coses que no ens afecten directament. Jo no atribueixo el vostre silenci a aquesta forma d'egoisme. Però hi ha un egoisme que s'ha dit noble, l'egoisme de l'artista, per exemple, que ho sacrifica tot a la seva obra, el de l'individu que ho sacrifica tot al seu perfeccionament interior. I el vostre silenci és fill d'aquest egoisme.

FRANCESC

Potser sí. Mes el mot egoisme no revela el perquè del meu silenci, del silenci de tants homes que es troben en el meu estat.

JORDI

Digueu que el mot no us plau.

FRANCESC

Es que no explica. Per altra part, un mot no explica mai res complexe.

JORDI

Un mot sintetitza. I per ço la força d'un mot és immensa. Sovint amb un sol mot els homes s'entenen. Així, vós, donaríeu moltes explicacions per a justificar el vostre silenci, mes en el fons hi trobaríeu, reflexionant-ho bé, la màcula de l'egoisme.

FRANCESC

Us mostreu dur amb el vostre vell amic.

JORDI

¿No m'hi autoritza la nostra amistat?

FRANCESC

Certament que sí.

JORDI

Ara hem passat llarg temps sense veure'ns. Jo he viscut una època de treball febrós i així i tot no us he oblidat mai.

FRANCESC

Jo també sempre us he estimat. I ja ho sabeu que és difícil la convivència espiritual entre els homes de dues generacions que se segueixen. Gairebé sempre la nova generació se posa en pugna amb la que la precedeix.

JORDI

O la generació que ja ha arribat a maduresa i dona sos fruits en plenitud se fa sorda als batecs, a les inquietuts de la generació que la segueix.

FRANCESC

Mes hi ha belles excepcions. Vós i jo en som una, car la nostra amistat no és feta de coses exteriors, sinó que és una bella convivència espiritual.

JORDI

I, no obstant, mireu quant temps hem passat sense comunicar-nos, vivint tots dos en una mateixa ciutat. ¿No és que seguïem diferents camins? I durant aquest temps, ¿volem dir que no ens hem allunyat espiritualment l'un de l'altre? Vós, ¿heu aprovat sincerament tota la meua acció, si és que us en heu enterat tan sols? Jo, per la meua part, us confesso que he reprotxat severament manta vegada el vostre silenci, la vostra passivitat davant l'intensitat de la nostra vida pública durant aquests últims anys. Adhuc he arribat a dubtar si éreu un esperit exhaurit.

FRANCESC

Me plau la vostra franquesa, el vostre noble accent.

JORDI

Doncs, mireu que no us soc prou franc, car en veritat és una acusació molt forta la que us hauria de tirar en cara.

FRANCESC

I de què m'acusaríeu?

JORDI

D'haver-nos trait a tota la nostra generació; d'haver trait la vostra patria.

FRANCESC

Les vostres paraules me revelen un amor que em commou. No em vull defensar d'elles

car comprenc la raó de la vostra manera de pensar, mes voldria jo també que compreguésiu la meva raó.

JORDI

No la comprenc, si és que en podeu tenir una. Fa deu anys que no heu dit res als homes: Ni una obra, ni una conferencia, ni un discurs, ni un article, ni un acte públic. Heu viscut com a enterrat per a nosaltres. Sols uns pocs, els vostres íntims, saben que no sou mort per a les coses de l'esperit. I durant aquests deu anys, quin camí ha fet la nostra espiritualitat, la nostra idealitat! Han vingut homes nous que han portat noves llevors al nostre camp, no totes bones, certament, mes algunes excel·lents. I vós, ¿què heu fet entretant? ¿Es que vós heu restat endarrera? Vós no sou home per a restar endarrera. Encara recordo els temps en què jo, essent un jovincel, vaig obrir els ulls a la vida de l'esperit. Un dels primers homes que viu, a primera fila, sols d'uns pocs anys més vell que jo, fóreu vós. I com jo n'hi havia a cents. Vèiem en vós un camí a seguir, una bandera. Teníem en vós una confiança il·limitada, no per ço que féieu, sinó per ço que prometíeu. I pocs anys després, quan més esperàvem de vós, heu callat. ¿Què heu fet durant aquests últims anys? ¿No tenim dret a preguntar-vos-ho?

FRANCESC

No he restat inactiu, Jordi.

JORDI

Per un amic vostre, molt íntim, sé alguna cosa de ço que heu fet. Me sembla, per ço que jo en sé, que heu fet una obra deplorable, tan deplorable que vós mateix no us atreviu a donar-la a conèixer. ¿No serà aquest el motiu del vostre silenci? ¿No serà que no goseu a llençar la vostra obra trista, negativa, en mig de la riuada de confiança i acció que s'emporta el nostre jovent?

FRANCESC

No ho sé. Jo sols sé que en la meva obra hi he posat la meva ànima i això em deixa viure tranquil.

JORDI

Ah! mes ¿com és la vostra ànima avui? ¿Quina és la vostra ànima que tem la gran claror?

FRANCESC

Amic Jordi, m'obligueu poc a poc a fer-vos una confessió. La meva ànima és la d'un solitari que s'interessa un poc per tot, que no s'apassiona per res.

JORDI

Ah! vet-aquí! L'ànima egoista d'un diletant!

FRANCESC

Egoista, no. Desencantada.

JORDI

Trista per tant i per tant infecunda.

FRANCESC

No trista, precisament. Melangiosa. Dolçament melangiosa. Mes en la melangia hi ha una voluptat, una joia exquisida. O, viure tancat dins de si mateix, viure de la nostra propia substancia! ¡Pendre el món exterior, la vida, com un espectacle que us dona bells pensaments i bells somnis! I tenir moltes hores per a llegir. Saber el que han pensat tants i tants homes des dels grecs fins a avui. Aquests últims anys he llegit enormement. Creieu que és un plaer més agut que el viure, la lectura...

JORDI

La lectura com una voluptat, com un vici, com una morfina que ens enterboleix la clara visió de les coses. Renego amb tot el meu cor d'aquesta lectura que ens allunya de l'acció, de la vida, i ofega el propi pensament.

FRANCESC

I escriure, també, de quan en quan. Escriure unes poques pàgines exquisides; sense pensar en els homes; escriure unes poques pàgines immortals... De tot el demés, de la vostra acció, de la vostra política, ¿què se me'n dona a mi?

JORDI

Egoista, més que egoista! ¿I creieu que és aquest el camí de la immortalitat? ¿Creieu que la immortalitat rau en els núvols? ¿Creieu que cercant-la l'han trobada els homes? ¿Es

que cal pensar-hi i que és humà pensar-hi? La immortalitat els és donada de més a més als homes generosos que se n'han fet dignes. Mireu: àdhuc m'indigna que penseu així, car us veig mort per a la nostra causa i morta veig tota la vostra obra.

FRANCESC

Ah! ja us comprenc, Jordi. No creieu que sigui incapaç de comprendre tot ço que no us atreviu encara a dir-me. Ja sé que és més bella, més joiosa i més fecunda la vostra vida d'acció que el meu aïllament. Mes jo no puc viure com vós. Jo he perdut la fe; en el fons el meu cor és erm, és trist i el meu art, les meves lectures, no són sinó un refugi, una morfina, vós ho heu dit. Mes, jo us prego, deixeu-me viure dels meus somnis; viviu vós en la realitat...

JORDI

Però si jo en tinc també de somnis. En tinc més que vós, més grans i més formosos i que em donen més alegria perquè els comparteixo amb milers d'homes. No creieu pas que vós sigueu home de fantasia i jo de realitat. Jo soc l'home de la fantasia perquè crec i espero. ¡Si jo us digués la meva fe en

la nostra ciutat, en la nostra patria! Mireu, és l'hora de la encesa de llums. Mireu, a baix, la nostra ciutat s'enjoia de brillants com una reina. Si compreguéssiu l'amor amb què la miro la nostra ciutat, compendríeu els meus somnis, la meva acció, el meu blasme per als homes com vós.

FRANCESC

Els comprenc molt bé, Jordi. Mes jo voldria que vós me compreguéssiu també a mi. Aquest mot d'egoista que m'heu tirat en cara, m'ha ferit... Per ço voldria fer-vos una llarga confessió... Avui ja és tard, ja és hora de devallar a ciutat. Un altre dia, si voleu...

JORDI

Podem pujar altres dies i continuar el nostre diàleg. Serà una joia per a mi. Així, fins a quan?

FRANCESC

A demà mateix. Sento que m'ha fet bé la vostra conversa.

JOÁN PUIG I FERRATER.

INFORMACIONS DE "LA REVISTA"

CATALUNYA DAVANT LA GUERRA EUROPEA

QÜESTIONARI:

- I.—Creu que els principis nacionalistes, que són el fonament doctrinal del catalanisme, tenen una participació en la lluita?
- II.—Pensa que el desenllaç de la guerra influirà en el moviment nacionalista de Catalunya i en les possibilitats del seu triomf?
- III.—Quina posició opina que ha d'adoptar Catalunya davant la guerra europea?
- IV.—Quines lliçons considera que ha de treure Catalunya dels esdeveniments actuals?

RAMÓN COLL I RODÉS

I.—La guerra actual és una lluita per la dominació del món: és una tràgica manifestació d'imperialisme.

Els principis nacionalistes malament poden inspirar la conducta ni determinar les aspiracions de les potencies en guerra, quan

res tenen que veure aquells principis amb els orígens del magne conflicte, que en realitat són: la irreductible rivalitat econòmica entre Anglaterra i Alemanya amb la necessitat apremiant per aquesta, desproveïda de territoris colonials a propòsit, de trobar espandiment per sos fills i per sos productes; la revenja de la diplomacia dels Impe-

ris centrals que cercava una rectificació del tractat de Londres solucionador de la crisi balkànica en avantatge de la *Entente* i en favor de la seva política internacional; i l'exacerbació del vell conflicte germànic-eslau el violent esclat del qual, inevitable tard o d'hora, precipità. Al·lemanya, convençuda que es trobava en les millors condicions de preparació militar i d'utilitat bèl·lic, abans que la ràpida creixença de Rússia i la reorganització militar francesa, iniciada poc abans amb la llei dels tres anys, no fessin la partida desesperada. Per ço els Imperis centrals s'aprofitaren goludament de la ocasió que representava la tragedia de Sarajevo.

Abans de la guerra, en casi tots els Estats avui bel·ligerants el problema nacionalista estava plantejat de llarga data i en tota la varietat de manifestacions, però ben lluny de trobar-se en camí de solucions harmòniques; no obstant, declarada la guerra, tots ells protesten de la seva ortodoxia nacionalista, i proclamen la voluntat de lliberar les nacionalitats oprimides per l'adversari. D'una banda i altra es parla de la reconstitució de Polònia; per part de Rússia se li prometia una pròxima resurrecció en el manifest que el gran duc Nicolau en nom del Zar dirigia a «sos aimats polacs» i se revocava la prohibició de cantar els himnes nacionals polonesos; i Al·lemanya, després de la conquesta, s'ha afanyat a fundar una Universitat polaca, i son Cancellier ha fet solemniais declaracions favorables a la creació d'una Polònia independent i actuant dins de l'òrbita germànica; mes cal recordar que fa quatre dies que, tant a Rússia com a Al·lemanya, la Polònia esquarterada estava junyida a un règim brutal d'excepció, que comprenia des de l'expropiació de terres posseïdes pels naturals fins a la proscripció del llenguatge, inclòs en l'ensenyança religiosa. No ens ha de meravellar aquest canvi radical de criteri que, per lo ràpid resulta almenys sospitós, car el nacionalisme constitueix una de les més pures fonts del patriotisme i compta entre els majors estimulants col·lectius; i per tal de despertar meravelloses energies de resistència i de sacrifici cada bel·ligerant al·lega una justificació de la seva actitud en la lluita i procura amb major o menor bona fe disfreçar amb una futura reconstitució de terres oprimides les seves actuals violències opresores. I així l'imperialisme, nervi de la guerra, explota per a la consecució de son objectiu de dominació, els prin-

cipis de llibertat i les energies nacionalistes.

En realitat la guerra europea ha senyalat per ara un retrocés de les solucions nacionalistes. A Anglaterra, únic país d'Europa dirigit per homes que tenen una visió clara del problema nacionalista, la llei concedint el *Home Rule* a Irlanda, sancionada ja pel rei Jordi, s'ajornà en la seva implantació precisament per la declaració de guerra, i ha estat precisa la sang vessada en l'avortada revolta dels *sinn feiners* per a que els governants tornin a tractar, donant una prova més i ben palesa del seny polític anglès, de la definitiva constitució d'un Parlament irlandès que esborri d'una vegada les velles rancunies i sigui penyora de germanor entre els dos pobles.

II.—Es molt difícil donar una resposta que encerti les realitats futures, puig ara com ara no es pot preveure quin serà aquest desenllaç. Cada jorn augmenten els qui creuen que la sagnant partida d'escacs que és juga en el mapa d'Europa, acabarà en taules i que la pau per tothom tan desitjada servirà solament per a posar un terme als afrosos carnatges, a la bogeria destructiva i a l'anorreament dels bel·ligerants, però sense que resolgui d'una manera definitiva les qüestions plantejades en la lluita. En aquest cas és el més probable que continués la fatal política de la pau armada i se repetís la cursa pels armaments, en vistes a les futures i pròximes conflagracions; i en aquestes condicions nul·les serien les possibilitats del triomf dels moviments nacionalistes.

Però fins en el cas que la victòria es decanti decididament a favor d'un dels grups bel·ligerants, el més probable és que el desenllaç de la guerra influeixi molt poc, i sols d'una manera relativa, en el moviment nacionalista català.

Ningú entre'ls qui mostren llurs simpaties pels austro-al·lemanyans, es creu en el cas de poder afirmar que la victòria dels Imperis centrals representarà un progrés per als principis nacionalistes; creuen si, que Espanya per contracop s'enfortiria davant de França i que del nostre mapa s'esborrarien taques vergonyoses a costes d'Anglaterra; mes baix el punt d'obrir nacionalista la victòria al·lemanyana, sobre-totsi consagrava l'actual situació militar, representaria una veritable regressió, en quant suposaria la subjecció dels pobles belga i serbi i la desaparició de llur independència política.

En la victòria de la Quàdruple Intel·ligència s'hi han posat grans esperances nacionalistes. S'ha dit que així com de les

guerres de la Revolució i de Napoleó ne surtiren reconeguts en la esfera política els drets de l'home i del ciutadà, de la guerra actual restaràn afirmats en la esfera internacional els drets de les nacionalitats. Cert és que la victòria de les potències aliades pot tenir conseqüències favorables per a una certa eclosió de nacionalisme, però respecte del nacionalisme català la seva influència serà molt relativa; difícil seria als partidaris dels aliats precisar el que Catalunya guanyaria amb la França victoriosa, i ademés no se pot negligir que la expansió integral del nostre nacionalisme ha de topar sempre amb la resistència francesa.

L'influència relativa a què abans em referia, es podria deixar sentir per obra de les lleis de la imitació. La imitació és una de les forces que contribueixen a la evolució general del dret; és un poderós element de adaptació jurídica, resultat de la tendència, natural als homes i a les societats, de reproduir, més o menys sensiblement modificades, aquelles formes jurídiques reconegudes com a mitjans adequats per a satisfer necessitats determinades. La imitació ha tingut en nostre país, com en tots aquells que van a remolc en el camí del progrés, una importància extraordinària, i en l'ordre dels drets constitucional i administratiu es pot dir que les institucions espanyoles han estat sempre una imitació tardana i a voltes completament inadequada, d'altres institucions forasteres.

I així si a l'endemà de la guerra el desenllaç d'aquesta portés una renaixença dels principis nacionalistes en les potències victorioses; si Anglaterra havia ja donat l'autonomia política a Irlanda, si a França se trencaven els motllos centralistes en favor de l'Alsàcia o de la Lorena, si Rússia afavoria la reconstitució de Polònia, reconeixia la Finlàndia o lliberava Lituània i Ucraïna, és evident que les possibilitats del nostre triomf s'augmentarien i aquest s'acostaria; puig el governant espanyol qui, per regla general, no ha resolt cap problema polític per compte propi, fàcilment se deixaria portar al clos de les reformes nacionalistes, si, junt al fet palpable de la vitalitat nacional catalana, se li podia presentar qualche antecedent que li permetés actuar en les vies fressades de la imitació estrangera.

III.—La neutralitat més absoluta és una imposició categòrica en l'actual situació d'Espanya. Catalunya no pot pas pendre cap posició diversa. La neutralitat és una acti-

tut volguda i reclamada per tothom fins per aquells qui arboren una franca i decidida simpatia en pro d'un bel·ligerant, puix la neutralitat constitueix una necessitat vergonyosa derivada de l'inopia d'ideal nacional, de la manca d'unitat espiritual, del divorci irreductible entre les dues Espanyes, governant i governada.

L'únic que pot fer Catalunya — i així han procurat fer-ho endebades les seves figures representatives,—és donar fe de la seva existencia i mostrar, enfront de la incapacitat irritant dels homes qui han dut el timó de l'Estat d'ençà de la guerra, la frètura d'enlairar-se a la grandesa dels presents moments històrics i de preparar-se per a jornades més glorioses en l'esdevenidor. Ço que cal fer és insistir davant de l'opinió pública per a que els governs se comportin de manera que en la conferència de la pau futura—si conferència hi ha de bel·ligerants i neutrals—no se repeteixin aquelles vergonyoses escenes del Congrés de Viena de 1815, liquidador de l'epopeia napoleònica, de les quals resultaren l'arreconament d'Espanya com a potència i la seva exclusió en la política internacional de l'equilibri europeu.

Confiar en que per mitjà d'una simpatia exterioritzada envers la Quàdruple Intel·ligència, Catalunya podria prevaldre's de la seva corresponsió en ses lluites amb el poder central, sembla quelcom pueril. La simpatia platònica poc se cotitza en el mercat internacional, en el qual el *do ut des* és la norma de conducta i l'egoisme nacional és el sol factor. Les darreres planes de la nostra historia política ens ho recorden: mentre se representava la tragedia del siti de Barcelona de 1714, Catalunya dirigia requeriments desesperats a les corts de Londres, Viena i la Haia interessant-les en la seva situació, mes malgrat de les promeses fetes per les potències—Anglaterra, Àustria, i Estats aliats,—al servei de la causa dels quals Catalunya vessava la seva sang fins a la mort,—de que Europa recolliria en ses mans la sort futura de la nostra terra, malgrat de les clàusules dels tractats de Gènova i d'Utrecht i d'altres a que donà lloc la guerra de Successió espanyola, que asseguraven la conservació de la llibertat dels catalans, Barcelona sucumbí abandonada de tots, i sota les runes de ses muralles esberlades hi quedaren enterrades les franquicies de la terra.

Si els pactes més fermes i els tractats més explícits se trenquen a gratcient invocant

unes lleus raons utilitàries, gens pot confiar-se en l'altruisme i el desinterès respecte de relacions no condicionades per cap compromís ni limitades per cap vincle.

IV.—Per de prompte els esdeveniments actuals han palesat que no cal confiar mai més en l'acció dels Governos qui, ineptes o indiferents, han deixat escolar unes hores decisives en la vida de tots els pobles i que per al nostre podien senyalar el començ d'un deslliurament industrial, econòmic i monetari, gènesi d'un ulterior renaixement polític. Davant d'aquest quietisme suicida se aferma la tasca previsorà de la nostra Mancomunitat qui, tenint ple coneixement de la transcendència del moment que passava, dirigia al poder central reiterats i ineficaços requeriments i propostes; i enfront de l'esperit xorc, atuit de l'Espanya centralista, batega l'esperit català pletòric d'ideal i adornat amb les preeminències que donen l'afirmació d'una voluntat col·lectiva i l'agulló d'una pròpia personalitat rejuvenida.

Aquest contrast és una prova més del fet de l'existència de la nostra nacionalitat i del dret que tenim al seu explícit reconeixement.

Per a que en el pervindre aquesta nacionalitat s'encarni en un organisme nacional no hem de refiar-nos de il·lusories generositats forasteres més o menys desinteressades, sinó que havem de confiar tant sols amb nosaltres mateixos. Catalunya ha de treballar incansablement, ardidament en la obra empresa d'afermació i de reconstitució nacionals; ha de fer-se forta dintre de casa per a merèixer i guanyar el respecte i la consideració fòra d'ella, car la salut no està mai lluny de nosaltres mateixos.

Si així se fa, no s'haurà pas escrit en l'aigua ni en la sorra, la lliçó memorable que a les generacions presents està donant la guerra europea.

CLAUDI AMETLLA

I.—Crec que si, encara que aparentment pugui semblar altra cosa. Els diplomàtics, els Estats Majors i els governants dels pobles podran haver anat a la guerra per motius

que res tinguin que veure amb els moviments nacionalistes d'Europa; però és indubtable que aquests han creat una mentalitat, un estat d'esperit i una idealitat que de cap manera poden ésser estranys a l'actual conflicte, sinó que pel contrari, han hagut d'influir decisivament damunt d'alguns factors que participen en la guerra. Perquè les guerres avui no poden fer-se pas solament per la voluntat d'aquells elements directors.

II.—No sé si el desenllaç de la guerra influirà en els nostres destins nacionals. El que si crec és que podria haver-hi influït. Emprò per a això hauria calgut que els capítols del nostre moviment haguessin sabut aprofitar aquesta ocasió, potser única. Trobo que cap dels *leaders* nacionalistes ha sabut veure aquesta oportunitat o volgut aprofitar-la. S'ha fet darrerament qualque cosa, no pels directors precisament, per a rectificar aquest error gravíssim. Mes tinc la temença que serà tard i que per a la nostra patria passarà infecundament el gran trasbals europeu. Si aquesta temença es realitza, Catalunya no plorarà mai prou la imprevisió o la passivitat—per no usar un mot més fort—dels seus capdavanters.

III.—El nostre poble, unanimitament gairebé, ha pres partit amb una claríssima noció dels seus interessos al costat dels aliats. A aquests i sobre tot a la França, opino que devem donar la nostra simpatia i el nostre apoi fins allà on permeti la neutralitat de l'Estat espanyol. Per justícia en primer lloc, i per afinitat de raça i conveniència després, Catalunya deu sumar-se a la causa aliada.

IV.—Afectant aquesta guerra tants problemes i tants factors del món, les lliçons que Catalunya en pot treure són varies. Jo vaig fixar-me en una que considero de les més urgents i clares: devem donar universalitat a la nostra causa; cal que el món sàpiga que Catalunya és qualque cosa més que una regió espanyola o una denominació administrativa. Per no haver fet això abans, Catalunya està ara en el risc que la constitució política d'Europa es canviï, que es doni satisfacció a moltes aspiracions col·lectives, i nosaltres i la nostra causa restem ignorats i per anys i anys subjectes a un règim polític que ens repugna, i amb el qual Europa creu que estem ben avinguts.

CLASSICS LLATINS

A UNA ÀMFORA

(ODA XXI D'HORACI).

Oh nada amb mi quan era cònsol Manlius,
gerra que a dintre els teus costats tragines
les rabietes, folla amor o gresques,
o bé renyines o la sòn beata:
Per qualsevulla guardis d'eixes coses
el ranci màsic, vina, aquest bon dia,
vistenta a tots, que ha comanat Corvinum
encetâ els vins més revellits i rancis;
qui, enc que comprén de Sòcrate el sistema,
no per açó t'ha d'aborrir aduste,
perquè del vell Cató, segons se conta,
amb vi escalfar-se la virtut solía.
Tu blanament l'enginy revolt agúes
aspra sovint; tu, amb rallería alegre,
sabs escrutâ els capteniments dels savis
i arrebaçar-los llurs latents idees;
tu la esperança tornes i les forces
a l'intel·lecte febrejant d'angunies,
potença al pobre infons i si et xarrupa
ja no temerà els tirans ni les espases.
Líber i acàs si ve, xalesta, Venus,
i tardes són de desfê els núus les Gracies,
llumenaràn les rutilants llanternes
fins que encaçant estrelles torni Phebus.

XAVIER CARBÓ, trad.

POESIA CATALANA

PLENITUT

A MANUEL BRUNET.

Lloem el temps exuberant d'istiu
que el sol regeix amb lluminosa norma
i posa sobre cada ser que viu
la meravella d'una nova forma.

Lloem el temps que el viure fa constant
per son voler que en tota cosa impera,
lloem l'istiu que esclata dintre un cant
com en la fruita d'or de la pomera.

L'istiu que passa per l'espai obert
com un galant qui tot ho enamora
i cada encís que dels seus ulls se perd
és un desig que en cada ser s'arbora.

Passa amb les hores per damunt el camp,
passa amb les hores per damunt la vila
i com l'amant deixa per senya un ram
en cada cosa que el seu pas vigila.

Jo et veig passà en la plenitut del blat
com per els aires els cabells deslligues
i els deixes caure sobre el camp daurat,
prodigament, quan són granats d'espigues.

Jo et veig somriure i com el teu somrís
dintre les fruites percudeix a l'hora,
i en tota l'horta hi ha el novell encís
de l'alegria que és a dins i a fòra.

Quan a les hores dons el bes de foc
el teu amor abranda tot el viure
i allà a la branca esclata l'aubercoc
de no poder-se aguantar més el riure.

Aquell bes teu un gran afany encén
a dins les terres que ha tornat vermelles,
i a dins aquell clavell erubescient
que es vol donà al desig de les abelles.

Jo el veig lluí en la pell de l'hortolà
—l'home robust i de més bona mena—
aquella pell que és dura com el gra
i s'ha tornat tan viva i tan morena.

I el veig fluir pel rostre esbalait
d'aquella amor del camp bella i senzilla:
en els cabells que duu escampats al pit
tota la gloria de l'istiu hi brilla.

Lloem el temps exuberant d'istiu
que el sol regeix amb lluminosa norma
i posa sobre cada ser que viu
la meravella d'una nova forma.

FIDEL RIU I DALMAU.

MORALITATS I PRETEXTOS

La fe dels ideals serà sempre combatuda pels qui fan professionalitat de la política a pretext de servir i obeir el sentit de la realitat.

* * *

Sempre que un orador diu:—Jo no vull recordar, jo no recordaré...—cal sospitar que immediatament explicarà tot un recordatori.

* * *

La ideologia de molts polítics que ara combaten als catalans no ultrapassa els límits d'una ideologia de *Diccionario de la Academia*.

* * *

¿Quina és aquesta nova fórmula que voldria una República sense ciutadans?

* * *

LES RECOMANACIONS.

Un polític de clientela, un d'aquests homes que les gents anomenen *considerats* recomanava un opositor.

Escrivia la carta de recomanació:—Tinc el gust de recomanar-li amb el major interès un dels joves més brillants i més estudiosos que puguin pendre part en els exercicis d'oposició que vostè presideix. La llarga coneixença que he pogut fer d'ell i el tracte constant que m'ha permès apreciar el seu valer, justifiquen que m'interessi per D...

Aquí el polític considerat interromp la carta i inclinant-se al client li pregunta:

—Com se diu aquest de qui em parlava?—

* * *

Cerquem la nostra plenitud social. El predomini del llibre català i de la escola catalana dins de Catalunya. D'aquesta guisa prepararem la plenitud política.

* * *

Judicant els problemes catalans, els organismes de la política espanyola fan una impressió total d'ignorancia. Intenten limitar la autonomia amb un regisme aduaner.

* * *

Sembla que l'element oficial i la premsa no catalana van acostumant-se a les nostres paraules.

Bo serà que s'acostumin als nostres fets.

* * *

¡Confondre la preparació científica, la solvència tècnica amb l'ubriagament tavernari!

* * *

Un comentari just dels debats parlamentaris d'aquests dies:

—La vulgaritat eloqüent és la pitjor de les vulgaritats.

* * *

De les acusacions encara se'n defensen. A les afirmacions no saben oposar-hi res.

* * *

No oblidem aquesta veritat formulada per En Cambó:

—La veritable reforma de la ensenyança espanyola serà aquella que mogui més aldarull de protesta entre el professorat espanyol.

J. M. LÓPEZ-PICÓ.

MEDITACIONS SOBRE LA ARQUITECTURA

Aquest acte vital que realitzen les matèries anant del no res cap a l'ésser, té una conseqüència fatal i immediata que és la de la forma. La forma és el medi sensible de reconeixença de l'acte i de la individualitat del nou ésser constructiu. La forma és el resplandor de la acció. Pel mitjà d'ella, el nostre esperit reconeix les qualitats i la natura de quiscuna de les coses que poblen el món i viu en diàleg constant amb aquestes mil individualitats diverses que van, quiscuna moguda per la seva dèria, adelerades cap al seu existir.

L'arc dalt de les ruïnes aguanta sa for-

ma que és la seva mateixa existencia. Forma i vida són una sola i única cosa, perquè la vida és una actitud contra les circumstancies i la actitud és el motor de les formes. Essencialment, l'art no crea les formes, sinó que aquestes neixen com una resultant del fet vital de la matèria a l'ésser conduïda a una organització altre que la de la vida natural. Quan l'artista disposa les matèries per a conduir-les a la nova finalitat, la forma li neix als dits.

Som habituats a desconèixer la realitat de la latència vital de la matèria, i per això el nostre temps ha caigut en el pecat de fer

d'ella una de les arts del dibuix. Els nostres monuments són, en realitat, mellor que un ésser constructiu, un dibuix copiat amb pedra, una abstracció, una escenografia plàstica.

Es interessant observar aquesta aversió a la objectivitat del fet constructiu, que ha durat a través del Renaixement i que s'ha accentuat al llarg del segle XIX. La preponderància de les arts d'imitació, de la pintura especialment, són una conseqüència d'aquest fet. Quan l'arquitectura esdevingué en el Renaixement romà una fantasia clàssica, una decoració patrí, una escenografia, la pintura representà tot seguit una major possibilitat creadora, i els grans genis s'acolliren a ella. Aleshores començà el gran segle de la pintura que ha perdurat fins tot el segle XIX i que és possible que no acabi. Tothora la decadència de l'art del pintor ha senyalat i senyalarà un renaixement arquitectònic. L'accentuació d'aquests mals en el segle XIX, s'explica per relació amb els corrents filosòfics. L'exuberància del materialisme ha ofert la paradoxa més incomprensible, perquè ell ens ha conduït a totes les més noves abstraccions. L'home excelència del segle XIX sols ha reconegut les realitats de la força. Ha fugit del lleó que mossega i ha tancat en presó a l'assassí que mata, però no ha volgut reconèixer la llei de la pedra que cau en l'arquitectura. Les ciències positives qui han avençat d'una manera formidable, han servit a les escoles d'arquitectura no pas per a fer entre l'alumne i la matèria una penetració amorosa, per a que amb ella l'home reconegués les facultats reals d'aquesta i les elevés a la seva màxima possibilitat. Al revés, l'estudi de les ciències s'ha dirigit principalment a dotar al futur arquitecte d'una capacitat que li permetés evitar que el principi de gravetat de les matèries li espatllés el projecte que feia a l'aula del costat.

El segle XIX ha estat en tots els ordres de la vida i en l'art també una lluita folla de l'abstracció contra la realitat. El positivisme no ha passat del pla de la teoria, i hem perdut un temps preciós, i el perdem cada dia, cada un d'aquests dies d'or de la nostra vida, que ens ofereix la meravellosa objectivitat del món sobre la qual, i no pas sobre res més, l'artista deu treballar.

No obstant, la forma és i serà sempre el resultat d'una realitat. L'abstracció no podria expressar-se sense referències del mitjà de les formes reals, i la veritable creació

no consisteix en inventar formes sinó en organitzar realitats, pensant que cada nova realitat creada portarà com a conseqüència i com a senyal de la seva vitalitat una forma.

L'organisme fet de la realitat material, tant bon punt neix a la vida, tindrà al seu davant, per a resoldre, totes les circumstàncies que rodejen a l'ésser viu i per la relació amb les quals reconeixen la seva major o menor superioritat. Ço que ens circunda és el món de la nostra activitat d'homes i el germen de totes les formes que pren el nostre cos al llarg de la vida. Cada circumstància demana una actitud; cada actitud, com a acte vital, té una conseqüència que és la forma. L'existència és una activitat formal, així en els éssers vius com en els éssers construïts. Com la nau afua la proa per a fendre el seu element, el moment afua la seva realitat utilitària entre les circumstàncies. La convivència determina en l'arquitectura una activitat formal inevitable i essent la feina de l'artista la d'eleva a categoria humana les realitats, és aquesta activitat mateixa ço que ha d'estilitzar.

La forma és per això una floració de la vida, una síntesi de les facultats orgàniques del material, la força i l'activitat anant cap al llur resultat expressiu, com l'arbre mostra l'esforç anyal en la flor, excelència de la seva vida.

Siguem humils constructors, en compte de vanitosos creadors de formes. No és pas en el nostre esperit on les coses passen, sinó en la realitat de la vida. La nostra reialesa sobre les coses seria una falsetat si les coses no tinguessin una realitat palpable. El nostre món no és el cervell sinó la terra, i tot ço que poguem fer aquí, per aquí i per l'altra vida, ens cal fer-ho a terra.

La vida és a tot arreu, i la força del guerrer en la lluita, i la del bri d'herba en la prada, tenen fonamentalment un sol origen. L'esperit no és un element productor, sinó una projecció de llum sobre lo real del món. Les formes són allí on hi ha la vida i cada ésser vivent té la seva pròpia, i ço que és deure de l'home no és pas crear, sinó millorar, a l'albir, ço que l'activitat vital li posa als dits.

En veritat, les formes d'art no són un ésser espiritual sinó una realitat dotada d'esperit i és, en efecte, l'esperit ço que l'artista infiltra a la forma en el fonde-la amb les seves substàncies immortals, que la fan també immortal a ella.

JOAQUIM FOLCH I TORRES.

EXPOSICIÓ D'HIVERN I PRIMAVERA

Deu preocupar-nos que les coses deixin rastre en nostre esperit. Devegades anem depressa per un camí o passem ràpids dalt d'un tren de foc o d'un automòbil de fum, com un núvol, per les planes. I a dintre la consciència mirant pels ulls queden marcats els petits trets que impressionen una nota de color: una llum lleu, un petit remor, la forma d'un arbre. I lo demés confós, gris, negre, res. I així d'un llibre, anem seguint les planes i dient les paraules i girant els fulls i al cap d'un temps no en queda res o potser molt poc; una petita impressió que no pot traduir-se en paraules o bé unes paraules que no poden determinar una idea. Mes encara que res quedi precís de la impressió d'un paisatge que fuig o d'un llibre que s'oblida, pot restar-ne quelcom que no s'expressa però que dintre del laboratori de les consciències reacciona i transforma les manifestacions de l'esperit.

Hem passat lleument per entre totes les manifestacions artístiques—dintre les arts plàstiques que s'han fet a Barcelona durant la temporada.—No hem detingut molt el pas. L'art modern és d'impressió. I el judici crític analític vindrà quan l'impressionisme esdevingui clàssic. Algunes obres impressionistes ja gairebé ho són; però encara no les nostres. I quin rastre han deixat a l'esperit aqueixes obres nostres de la pintura durant el ràpid camí fet a pas lleuger? Moltes d'elles queden borroses, confuses, com si mai haguessin sigut vistes, com aquella part del paisatge que queda esborrat després del paisatge o com aquelles planes del llibre que talment semblen que encara que llegides fossin en blanc. Però alguna cosa ha quedat marcada, i quan un rastre queda a l'esperit pot dir-se que no han sigut malaguanyades les jornades.

Dintre la vertiginosa successió d'Exposicions, cada vegada més creixent, que hi ha a Barcelona—indici d'un contrassentit, desparant-se cada vegada més l'afany d'exhibició, restant quiet sense manifestar-se el sentiment d'amor a les coses—dintre la excessiva producció pictòrica, feta manera, sense consistència, caràcter, temperament; notes repetides i cansades, vulgars modes d'expressar-se, firmes consagrades i revellides, i altres noves, sense consagració ni redenció possible, poden trobar-se petits llocs de refugi on les arts se mostren plaents. Aquestes notes les donen els dibuixos d'En Manuel Humbert, els boixos d'En Lluís Jou, els aiguaforts d'En Xavier Nogués i les pintures d'En Joaquim Sunyer. Aquets són els punts de repòs en mig de l'àrid del camí; les lluminositats entre les ombres, el que sobressurt del pla, el que s'arrapa a la paret i no cau, el que ha deixat rastre en l'esperit.

Els dibuixos d'En Manuel Humbert ho indicaran tot menys equilibri i construcció. Es

diria que el seu llapis posa un comentari al marge d'un llibre de prosas o de poesies d'al·lucinació. Art decadent i refinat; però no amb aquell refinament de les subtils elegancies i de les deliquescents formes que han anat estilitzant els anglesos, fent-ne una cosa morta. No; res d'això. A cada tret del llapis de l'Humbert, que devegades sembla un gargot o bé una ganyota, queda manifestada una forma viva. Ell potser ha anat seguint unes petjades; però ha quedat força personal.

Tan personal com En Xavier Nogués, quals aiguaforts, exposats no fa gaire, han sigut la obra més completa presentada entre totes de les Exposicions de la temporada. En Xavier Nogués és un esperit fresc, sà, del nostre art. Es un home espiritual. Es el més clàssic dels nostres artistes, el qui més ha sabut seguir el fil d'una tradició. Ha estudiat com ningú aquell doble sentit d'humorisme i d'equilibri constructiu que tenen les obres endiablades de l'escola de Brenghel i de Geroni del Bosc i ha sabut adaptar se la part forta, punyent dels aiguaforts de Goya, qual influencia se sent d'una manera tan saniosa sobre tota la seva obra. En Nogués grava, vigorós i ferm. I està creant un humorisme tan propiament català—dintre d'un art ple de bellesa—que ha de quedar la seva obra com una mostra clàssica del ben fer.

I anem a les pintures d'En Joaquim Sunyer qui ha sabut tant adoptar a l'ambient català el grat encís de la moderna tècnica francesa. Amb tres gambades podem recórrer la obra feta, darrerrament, per En Sunyer. De la Pastoral de Sitjes al quadre de «L'Apel» de Sant Andreu de Llavaneres i d'aqueix al lirisme de les tres dones nues, qual última variant platejada és una glorificació, i els paisatges de Mallorca que són com la ampliació d'una miniatura persa.

En Lluís Jou, desconegut entre nosaltres, va venir per a oferir nos una mostra selecta de la renovació i de la reivindicació dels boixos, dels treballs xilogràfics, qual procediment de expressió gràfica havia quedat despreciat per l'industrialisme i la nerviositat del temps modern que anava excluint coses sense gairebé fer-ne tria. L'obra d'En Jou segueix la gran lliçó de Durero. Es un realisme groixut amb auriola mística.

I entre aqueixos punts que sobressurten no podem deixar de senyalar la obra pictòrica de l'Aragay que es presenta amb nous assajos de renovació, arrastrant a alguns d'ells cap a l'impressionisme del que sempre havia fugit.

Entre les exposicions colectives, com de les Arts i els Artistes, trobem la nota fresca de color d'En Carles qui ara busca concretar la forma.

I anant seguint per les vores del camí anirem trobant els paisatges bonics d'En Salva-

por Florensa i els dibuixos fàcils i lleugers del malaguanyat Xavier Gosé, quadros d'En Rusiñol, d'En Romeu Casas, d'En Barrau; les notes de color lluminoses i fresques d'En Gimeno (fill); els paisatges de l'Ivo Pascual, els avenços del qual són manifestos; la obra inquieta d'En Badrines i d'En Benet, de Terrassa; i les manifestacions dintre les arts i els artistes d'En Canals, En Veyreda, En Colom. I entre els estrangers la obra de flor malaltica d'En Kees Von

Dongen, pintura plana com de cartell, imbuida per la literatura decadent; l'art cubista, d'En Sergi Chorchonne i de Helena Grunhof i les petites notes d'impressió del belga Lucien Frank. En Joan Llimona, En Más i Fondevila i en Cujó tanquen la temporada.

El viatge ha deixat un rastre a l'esperit; l'obra no ha sigut del tot perduda.

ROMÀ JORI.

LLETRES

MOSSEN JACINTO VERDAGUER. *Records dels set anys darrers de sa vida, seguits d'una impressió sobre la causa dels seus infortunis* per VALERI SERRA BOLDÚ.—Impremta Saladrígues. Bellpuig.

L'anècdota ha mort la categoria—deia Xenius en un moment d'agitació humana al volt de La Ben Plantada.—L'anècdota ha mort la categoria—repetim nosaltres davant la memòria dels deu anys darrers de la vida d'En Verdaguer.—Una set insaciable de potí, una morbositat aguda de multitut histèrica, una politiqueria sense escrúpols, convertiren una tragedia íntima en una anècdota de carrer o, ço que encara és més crudel, en una anècdota de saló. Afany de morbositat en els uns, desequilibri moral en els altres; mercadeig d'intimitats en els pitjors, anaren esqueixant l'ànima d'un poeta català. Ens sembla sentir la seva veu dolorida: «*No sé perquè us desaveniu: a mi encara m'augmenteu el mal!*». Ni pietat, ni respecte, ni moral hi valgué res. L'escàndol venia de massa alt per a que fos respectat. L'anècdota és *l'absentha* de l'esperit. I el fet divers és preferit a la idea—quan de la idea no se'n fa un fet divers, com en la vella política llatina. Mn. Cinto ens fa un efecte trist en mig de la voracitat anecdòtica de la multitut. En certa guisa allò era la precipitació de la gloria, com era també la precipitació de la mort. Però una gloria a aquest preu és massa dolorosa,—gloria d'afer Dreyfus, gloria d'assolir la esfera d'un dualisme polític. Vetaquí la escala deplorable: la murmuració, la polèmica, les taules del teatre. Començava el comentari malaltic en el realisme vivent del carrer i acabava en el realisme disolvent de la literatura; consignem aquesta nova malifeta del realisme o, millor dit encara, del *cinisme*, segons la oportuna classificació de Xenius.

A tot això, Mn. Cinto no tingué, entre unes coses i altres, un moment de valoració concient. Passava de l'incondicionalisme sagrat dels renaixentistes a l'anecdotesisme morbós de la multitut. Els uns feien un dogma literari de la seva poesia i els altres romanien indiferents davant de la obra i s'ocupaven no més de la intimitat de l'home. A causa d'aquest desconeixement real de Verdaguer, s'ha acceptat com a valor definitiva l'edifici retòric de l'Atlàntida, ignorant-se l'essencial de l'obra restant. El coneixen més els de fóra que tenen cura de furtar-lo, que no pas els d'aquí que li posen el nom pels carrers i li editen les obres completes fent una qüestió de confiança dels seus errors ortogràfics.

Pietós és aquest senzill contar la vida literaria del poeta. Bona és aquesta narració amorosa d'amic, més que de deixeble, més que d'admirador, reconstituïnt una vida que porta llevar de gloria. Però en tota vida hi ha una intimitat sagrada, i bo és respectar-la amb un silenci devot. Cal aturar-se al llindar d'una tragedia íntima, enc que sia d'un home representatiu com Verdaguer. Tinguem igual respecte a les intimitats dels altres com pudor de les nostres. El contrari ens sembla injust i sense profit. Ens fa un efecte semblant al de Taine parlant de Shakespeare palafrener o al de aquells qui discuteixen sobre l'homosexualisme de Whittman. En Valeri Serra ha cercat sortosament el punt de la discreció.

JOAQUIM FOLGUERA.

GRAMÁTICA ELEMENTAL DE LA LENGUA VALENCIANA per LL. FULLANA MIRA, amb un pròlec d'En Teodor Llorente Falcó. Valencia, 1915.

La obra del R. de P. Fullana, síntesi d'un gran treball i d'un gran amor al parlar de Valencia, no respònd, en general, a l'estat actual dels estudis lingüístics a la nostra terra. En primer lloc cal remarcar (i sentim fonament haver-ho de dir) que l'autor, contra ço que n'haviem

esperat, se'ns revela mancat de decisió en establir certes dades de principi, condició essencial i previa de tot gramàtic en el període de restauració unificadora de l'idioma. No es comprenen altrament les seves vagues afirmacions quan escateix i aplica (pàg. 17) ço que

s'entén per llengua i per dialecte, a les quals pot afegir-se la confusió que fa (pàgs. 30, 38) entre el *llatí vulgar* i el *baix llatí*, «mare, diu (nosaltres diríem avia), de la nostra llengua» (pàg. 30). I no parlem de certes inexactituds que arreu es noten destruint sovint la valor total de la exposició. Així, per exemple, són directament equivocades o inexactes les definicions del *sò* (pàg. 19) de les *vocals obertes* (*ib.*), de les *vocals tancades* (pàg. 20), i, fruit segurament de la condensació excessiva a què l'autor ha volgut sotmetre els seus amples coneixements de Fonètica, presenten en general un caràcter plenament confós i en part erroni tot el capítol I, tot el IV i la segona meitat del VI. Citem també algunes afirmacions lleugeres que poden esdevenir font d'errors de tota mena: la distinció entre *b-v* (pàg. 37), l'apreciació de la valor històrica de *g* (pàg. 41) i de *j* (pàgina 42) a l'interior de mot, la particularitat de la *x* (pàg. 47), la diferència entre *i-y* (*ib.*), la regla per a accentuar les paraules planes (pàgina 51), el comentari sobre la 1.ª pers. del verb *haver* (pàg. 102), íd. del verb *ser*, (pàgina 106), íd. sobre *obrir* i *omplir* (pàg. 120). Tot això, al costat d'expansions sentimentalistes a propòsit de la nomenada bellesa i dolçor del valencià (pàgs. 3, 17, 29, 36), estranyes en una obra didàctica, fa perdre caràcter al llibre. Però hi ha més, i volem dir-ho per a complaure a l'autor, qui espera (pàg. 18), que li seràn anotats tots els «defectes per a la deguda esmena...». Es que el Rde. P. Fullana, i amb ell el «Centre de Cultura Valenciana», considera la modalitat catalana del valencià actual digne d'ésser tinguda com una llengua literària? O, d'altra manera, ¿té el P. Fullana una idea ben clara de com es comporta una llengua literària respecte dels seus dialectes? Es de creure que sí. I, si la resposta pertanyent a la pregunta formulada no està d'acord amb la llengua del llibre, pot ésser atribuïble a una exaltació del sentiment regional, que no és sempre un bon guia per a escriure. En aquest sentit creiem que la obra del P. Fullana ha-

guera resultat més simpàtica i aprofitable si, consagrant-se més de prop al seu valencianisme, hagués fet una senzilla exposició sistemàtica del valencià actual i de les seves variants múltiples, sense dictar cànons gramaticals ja establerts i escrupolosament basats en els principis de la lingüística romànica. El no haver-ho fet així el nostre autor i amic serà motiu tal vegada que es refermi i consolidi desgraciadament aquest dualisme atàvic que demora l'aproximació espiritual de catalans i valencians, amb tot i no tenir altre fonament que el nom que es dóna a la seva llengua.

Consignem, per a acabar, la lloable intenció de l'autor en l'adopció parcial de la ortografia catalana. Partidari del sistema «digam-li *reformiste*» (pàg. 37), ve a establir una especie de compromís entre aquella i la que podríem nomenar castellano-valenciana. Però la fórmula del compromís és, al nostre entendre, lamentable, car deixa absolutament intactes precisament aquelles grafies que constitueixen la característica externa de tot sistema; i així, amb el *reformisme*, el docte franciscà no haurà fet més que enrobustir l'ús de la *ch* castellana per al *sò c o ç* al principi i mig de dicció (pàg. 40) i fomentar el de la *y* en la majoria dels casos (pàg. 48). Això sense considerar les regles que favoreixen el parlar «apitxat», malgrat de la condemna que en fa l'autor (pàgina 36); regles que per altra part considerem arbitràries (pàgs. 39 i 45, i podríem afegir-hi encara pàgs. 72, 160) i han de resultar forçosament pertorbadores.—Fetes les indicacions que precedeixen, resta'ns solament expressar els nostres desitjos que l'autor aprofiti les seves belles qualitats d'activitat i d'amor a l'estudi per a afinar les seves observacions i anotar convenientment el seu manuscrit per tal que una nova edició de la seva gramàtica li faci nova honor i acabi d'acreditar-lo com se mereix.

P. BARNILS.

TEATRE I MORAL

Per al pobre teatre nostre la moralitat no ha estat fins avui un problema. Ell ha respectat en general les conveniències, i, salvant qualque etzegallada romàntica, els bons burgesos del carrer de l'Hospital podien dormir tranquils en aquest respecte. Mes com certs atreviments són portats per les traduccions i les representacions forasteres; com, seguint la bona tradició dels autors dramàtics nostres d'anar deu anys endarrerits, algú podria creure's molt valent i a la moderna fent qualque inactual temptativa; com d'això podrien assegurar-nos mantes obres inèdites; i finalment, com serà molt poc penetrador qui vegi en

aquests articles sobre teatre una preocupació exclusiva pel teatre català i no pels problemes del teatre universal i de tots els temps i àdhuc per molts altres problemes, no serà desplaçat aquí dir uns mots sobre l'actual aspecte de la qüestió.

* * *

Un any abans la Gran Guerra, se produeix per al teatre francès un fet pregonament significatiu. «Le Phalène» d'Henri Bataille s'enfonsa, rebutjat unanimitat per la crítica. L'autor no es pot refer de la sorpresa. Com? La

seva obra no s'allunya de la tònica d'altres cent, aplaudides; duu el prestigi d'un bell estil, la vibració d'una sensibilitat de ver artista, interessant encara malgrat ésser ja corrompuda per l'*ofici*. I l'obra cau, i les censures i àdhuc els impropis plouen damunt el poeta. Ell, desconcertat, en el naufragi, mira engunios enllà del temps i endressa l'apologia de la obra dissortada «a un jove dintre trenta anys». Sa vanitat d'autor se creu atacada, perseguida per la hipocresia i la enveja. I retreu, textuals, els mots juvenívols del combatent pròleg de *Mademoiselle Maupin*. Mes la seva protesta sona fals. Ço que dit per Gautier era revolucionari sanament i juvenívola, i anunci de quelcom nou, repetit per Bataille és la defensa de lo inactual que es resisteix a morir, de lo irremediablement caduc.

Un crític diu els mots condemnatoris definitius: «vinticinç anys d'anarquia intel·lectual, moral i sentimental se terminaven per aquella festa de nit decadent i extranya». Aquella festa on una dona qui, ferida per la tuberculosi, havia renunciat a la gloria de l'art per *fruir intensament de la vida*, vol morir en beutat i es dona una picada de ciànur. Moments abans ha ofert als seus amics, reunits en una festa bicarra, l'espectacle del seu cos nú, embolcallat en resplandors de porpra, dins un oratori «tancat per una reixa veneciana».

I tot aquest aparell pseudo estètic que feu adorats Oscar Wilde, d'Annunzio, i altres, és ara rebutjat amb fàstic, blasmat amb indignació, i als més intel·ligents fa somriure com una quincalla pretenciosa.

Les noves generacions somriuen de les preteses gosadies amorals o immorals de certs autors apertanyents a la generació passada. L'absenta de Verlaine sols inspira fàstic, i la carronya de Baudelaire sembla una etzegallada infantívola. Les grans figures de l'art decadent apareixen ridícules i llastimoses: heu's aquí Dorian Gray, el noi dolent, sentimental en el fons com una vella institutriu; el pobre malalt des Esseintes, escarnidor cínic de si mateix, i el pedant erotòman de les noveles d'annunzianes, i el portuguès Fadrique Mendes qui duu sota son snobisme pretencios una ànima de brasileny rastaquère i altres i altres en lamentable processó. Els enguniosos fills de la Perversitat aparen tan ridícols, més ridícols que altre temps els *contempladors de la natura* i cantors de cementiris. I el mateix mot Perversitat ja porta damunt el ridícol i el desprestigi que pesen, de temps, damunt els mots Sentimental o Sensibler.

* *

Què ha succeït, doncs? Les noves generacions han perdut finesa de sensibilitat envers lo bell? Es que l'odià burgés, en justa penitència i espantat per les conseqüències de tants excessos, imposa novament el seu criteri de moral hipò-

crita i estreta? L'art sols deurà oferir nos, l'endemà de la guerra, exemples de casolana virtut i provinciana moderació? Més d'un crític inactual se fa parelles preguntes. I àdhuc en un periòdic de Madrid, no fa gaire, l'insoporable Manuel Bueno, romp una llança en favor de la llibertat moral i fa un graciós *Elogio del vicio*.

La resposta que deu fer-se als qui no comprenen és aquesta:

Ço que ha succeït és la vinguda de la Salut, de la Gran Salut que Nietzsche, el Salvador d'Europa, ens anunciava. I amb la salut l'equilibri i la ullada serena i el cor imperturbable. I totes aquelles teories l'única valor de les quals consistia en la por que inspiraven al pobre burgés, o en la tonificació aparent dels nervis malalts en qui es donava el coratge d'acceptar-les o defensar-les, s'esvaeixen davant d'uns ulls sans i penetradors que no temen i han après de veure i situar clarament les coses. No és la por meçquina, no és un estret esperit moralisador que anima a les noves joventuts qui s'han posat en contacte amb totes les realitats, qui han adquirit consciència de les responsabilitats més greus, qui han fortificat els esperits en les disciplines de la ciència; qui, mercès a la seva labor de quinze anys ençà, sovint atacada i ridiculitzada, són les úniques a les quals pot cabre la gloria de salvar la Europa en els dies enguniosos d'avui. Com poden aquests joves rebutjar per esperit poruc qualsevol immoralitat artística?

A les ments noves enfortides per les dures realitats, amoroses de la ciència, com en els mellors temps històrics, la psicologia, la patologia, la biologia triomfant, han prou mostrat les miserables fermentacions que bullen dins la carn exaltada i la miseria i la brutícia de la materia abandonada a si mateixa; i els ulls nous saben veure sota l'estèril plaer i la perversitat mentidera les podridures llastimoses que el merge coneix. Repugnancia, pietat envers aquestes coses. Mai, però, interès estètic. Mai més permetre que aquestes coses prenguin, en lo moral ni en lo estètic, el lloc de les supremes valors de l'Esperit i de la Intel·ligència.

* *

Sòfocles ens donava suara un etern patró d'aquesta sanitat artística qui no torba mai les valors, qui mai se deixa obscurir per les exaltacions de lo morbós ni de lo injust. També un dels mellors esperits de la França d'avui, Pierre Lasserre, en son llibre que cap jove deuria desconèixer «Le Romantisme Français», diu aquestes belles paraules:

«L'ideal no és aquí (en les obres literaries) l'objecte de l'artista, sinó la llum que il·lumina per a ell els objectes, que li'n fa comprendre la qualitat i li permet d'expressar-se dins les profunditats de les qualitats llurs. Estèticament parlant, no hi ha res de dolent en si, sinó l'in-

significants. Totes les deformitats físiques o morals poden entrar dins l'art mitjançant l'altura de visió del poeta qui les situa a llur distància de la Norma i afirma amb majestat aquesta Norma per la luciditat tènible amb la qual les pinta.»

Els qui temen per la llibertat de l'art, de les costums, deuen doncs tranquil·litzar-se. En un art, en una societat on les normes eternes són restablertes en son lloc august, la més sana llibertat pot donar els fruits més bells. Resti a l'art, en el retorn de la Salut, tota la llibertat dels Rabelais, dels Aristòfanes.

I a la moral tota la llibertat dins el control amb la salut del cos i de l'esperit.

Això no vol dir necessàriament que per a ser artista ni per a assolir la perfecció moral, calgui tenir una robustesa i una salut a tota prova. Vol dir, també, que si la suggestió d'uns esperits malalts podia en les generacions d'ahir oferir el cas curiós d'una ment malalta en un cos sà, l'imposició avui dels sans esperits donarà sovint el cas bellíssim d'una «mens sana in corpore infirmo».

No s'oblidi que fou Nietzsche el malalt qui preparava l'adveniment de la Gran Salut.

J. FARRÁN I MAYORAL.

DIETARI ESPIRITUAL

Ha sigut el nostre hoste Monsenyor Deploige, Rector de l'Institut filosòfic de Lovaina. La dèstracció proverbial dels nostres publicitaris enfeinats en sorollar les causes efímeres i les personalitats d'un dia, no ha sigut obstacle per a que els esperits selectes saludessin en Monsenyor la glòria de Bèlgica immortal i se sumessin a la creuada de l'eminent successor del cardenal Mercier en el rectorat de Lovaina, encaminada a proclamar que els esperits lliures de tot el món creuen en la llibertat de Bèlgica i demanen que, sigui el que sigui el resultat de la guerra d'Europa, aquesta llibertat sigui respectada.

Ens dol fer constar que aquesta declaració, absolutament neta de partidisme, no ha estat signada més que per una minoria dels senyors catedràtics de la Facultat de Dret.

Ens és grat de fer constar que el jove catedràtic de la dita Facultat Dr. Trias, ha sigut invitat a donar a la Universitat de Lovaina unes conferències nacionalistes exposant els aspectes

del problema català i la significació cultural, política i social del Renaixement.

No volem comentar la inhibició dels universitaris davant una afirmació justa ni la comprensió de Mr. Deploige qui, davant l'espiritualitat catalana, després de conèixer la mentalitat oficial dels castellans, ha pogut dir, vencent la paradoxa:

—Me sento amb vosaltres els catalans, com si, tornant d'Orient, me trobés altra vegada a l'Occident.

* * *

En dies de lluita política, a l'ensemps que plantejàvem davant la ineptia de l'Estat les nostres reivindicacions, s'ha celebrat la festa del Ritme i de la Dansa.

¿Pot algú no creure en aquest poble que ritma les seves volences i dansa amb esclat joios les seves afirmacions?

GALERIES LAIETANES

Corts Catalanes, 613

ANTIGUITATS :: EXPOSICIONS
LLIBRERÍA D'ART :: CAVES
DE VINS : ART MODERN

JOAN GORINA SANZ

SABADELL

Llanes, Pentinats i demés Materies Textils

Operacions per compte propi

Importació i Exportació

SECCIÓ DE COMISSIONS

Representació única de les importants firmes:

Pierre Flipo.	TOURCOING (França)
D. Hamilton & Co	BRADFORD (Anglaterra)
Bük & Richter.	LEIPZIG (Alemanya)
Leken Frères	VERVIERS (Bélgica)
E. Bénézech	MAZAMET (França)
A. Lyon.	MADRID (Espanya)

Direcció telegràfica: GORIZANZ - Telefon, 145

**Compte corrent amb el Banc de Sabadell : Ponsá i Valls
J. Pagés fill : Fills de Magí Valls (Barcelona)**

PUBLICACIONES DE "LA REVISTA"

Administració: COTRS CATALANES, 613, baixos - - BARCELONA

HA SORTIT:

**La Pintura Catalana
contemporània, la seva
herència i el seu llegat**

DE JOSEP ARAGAY

A PUNT DE SORTIR:

**CANÇONS
i ELEGIES**

DE CLEMENTINA ARDERIU

L'edició de les obres és pulcra i econòmica. Hi han en premsa i preparació obres de Miquel Poal, Manuel de Montoliu, Joaquim Folch i Torres, Martí Casanovas, Josep Lleonart, Alexandre Plana, Joaquim Folguera, Josep M.ª de Sagarra, J. Farràn i Mayoral, Eugeni d'Ors, Carles Riba, Josep Carner, Josep M. López Picó, Miquel Ferrà i altres.